

Ion PARHON

Tradiție și modernitate în TITUS ANDRONICUS

Între spectacolele de o impresionantă dimensiune valorică prezente pe scena celei de-a XVI-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, un loc de prim-plan, inconfundabil, l-a ocupat acela cu *Titus Andronicus*, de William Shakespeare, prezentat de compania japoneză „Yamanote Jijosha”, în viziunea talentatului regizor Masahiro Yasuda. Conceput în stilul „jojo-han”, care, asemeni altor vechi modalități de limbaj ce particularizează evoluția artei spectacolului japonez, cum sunt *kyogen*, *Nô*, *kabuki*, acest spectacol, oferit pe scena Teatrului Național „Radu Stanca” la zece ani de la premiera sa, impune o remarcabilă interferență între textul shakespeareian și cultura orientală, la care se adaugă, în chip edificator și memorabil, accentele unei incitante conotații cu privire la violență și terorism, la proliferarea răului din zilele noastre, ce tinde să pulverizeze barierele dintre „călăii” și „victimele” cuprinse în perfidul carusel al răzburărilor și al morții.

Într-un spațiu surprinzător de restrâns, din mijlocul scenei – ca o „cameră de ceai”, cum afirmau realizatorii, la conferința de presă –, se află puține obiecte,

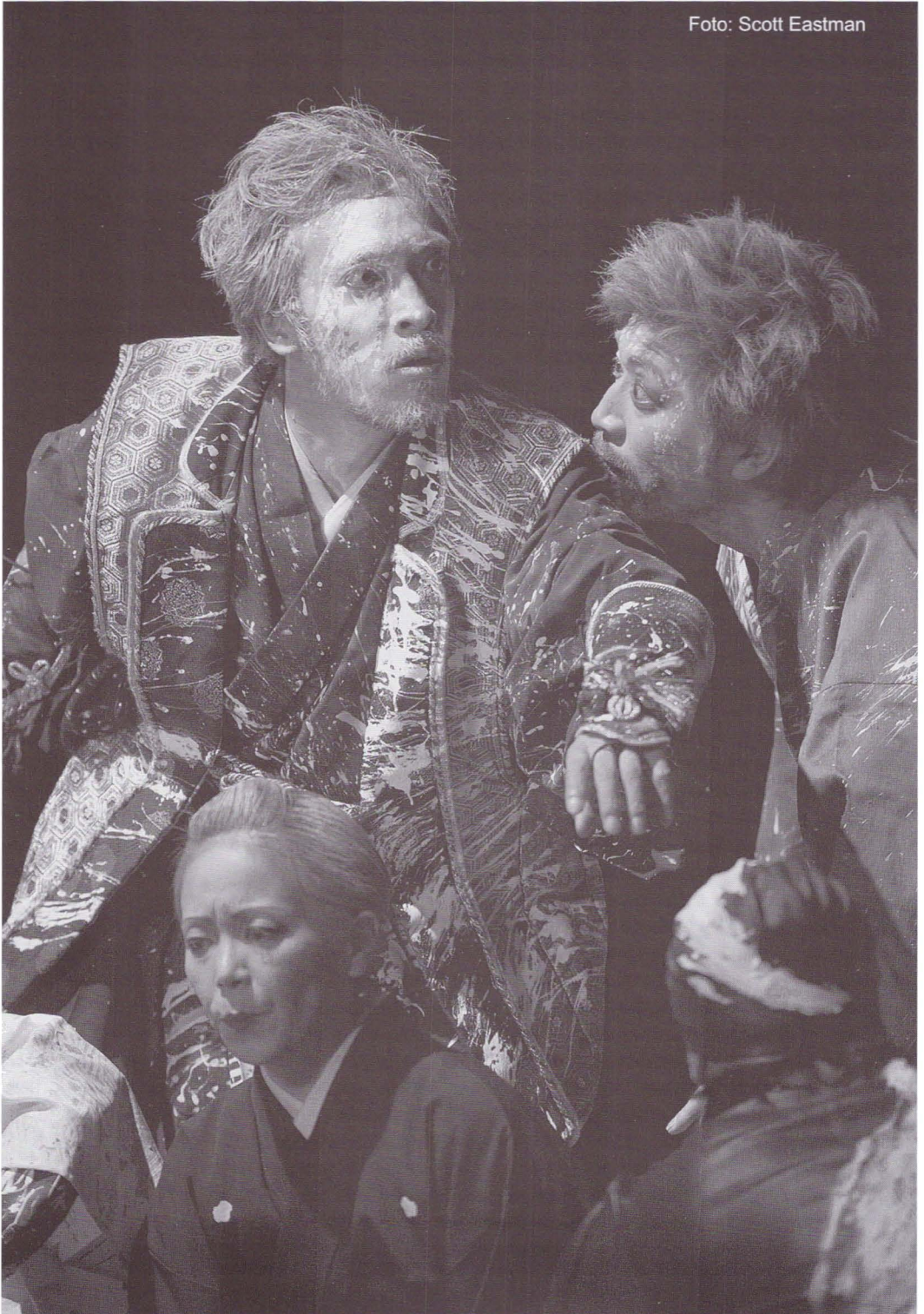

Foto: Mihaela Marin

între care un televizor, un frigider și un cuptor cu microunde. Timp de aproape 90 de minute, cumplitele evenimente din tragedia shakespeariană sunt desfășurate în chip ingenios, cu o putere de concentrare, o plasticitate și o forță evocatoare de-a dreptul uimitoare, ce dau impresia unor „tablouri” derulate într-o succesiune când abia sesizabilă, când bruscă și pregnantă, mereu încărcată de mister și de o viziune poetică asupra virtuților metaforice ale teatrului, înfățișate prin gest, mimică și mișcare, ca elemente menite să completeze ori să se substituie cuvântului. Potrivit regizorului, teatrul practicat de această trupă trebuie să fie „ca o carte cu desene pentru copii”, pline de conținut, de expresivitate și de putere de seducție.

Caracterizată de rafinament, de mutații bine controlate în ce privește ritmul, urmărite când sincronice, când într-un evident contrapunct, mișcarea se relevă pe mai multe paliere, mai întâi, intrările și ieșirile din scenă, foarte delicate, ca un tăcut „glissando”, sugerând însă alte și alte motivații lăuntrice, apoi mobilitatea atitudinilor și a gesturilor interpreților, alcătuind un „dialog” complementar textului și, în fine, schimbarea raporturilor plastice dintre personajul activ, purtător de replică, întotdeauna aflat în poziție verticală, într-un deliberat imobilism, și personajele reactive, obligate la o poziție înclinată față de cel care vorbește, evitând în chip manifest verticalitatea. Potrivit chiar spuselor regizorului, această din urmă configurație a mișcării definește o instabilitate emblematică pentru condiția umană la începutul mileniului III, pentru nesiguranța, temerile și îndoielile ce se ivesc și în viața trăitorilor unei Japonii altfel prospere din punct de vedere economic. Această mișcare

Foto: Scott Eastman

corporală, de o logică și coerență bazate pe o pilduitoare disciplină profesională, individuală și colectivă, este însoțită de o frazare viu colorată, cu extraordinare inflexiuni vocale și accente de paroxism dramatic, toate acestea conferind stilului *yogo-han*, vechi de șase secole, puterea unei memorabile seducții în rândul publicului care a umplut sala teatrului sibian și a marcat în final, cu furtuni de aplauze și ovații, succesul acestei demonstrații de virtuozitate profesională și atractivitate în restituirea textului clasic.

Pe fundalul acestui vechi limbaj gestual de o mare varietate, ce continuă să intereseze și să provoace admirația europenilor, am sesizat două înfățișări scenice gândite întotdeauna la fel, ca un leitmotiv plastic, care, în ciuda diferențelor caracterologice și a costumației diferite, tinde să exprime esența comună a existenței eroilor unui timp populat de fapte dramatice și premoniții cenușii, sub semnul violenței, al manipulării și al crimei. Astfel, se ivesc pe de-o parte violurile, exprimate prin mișcări spasmodice și ușor ilare, dezvăluind aceeași sălbatică descătușare a pasiunilor carnale și a impulsurilor neguroase ale subconștientului, iar pe de altă parte, moartea eroilor, înfățișată și ea mereu la fel, printr-o rostogolire perfectă, pe spate, cu capul în jos, într-un scurt stop-cadru, urmat de prăbușirea în somnul înțepenit al sfârșitului. Este expresia contopirii destinului „călăilor” și al „victimelor”, în acest teribil „domino” al morții, scăpat de sub controlul rațiunii, ca o efigie a Răului universal și atotcuprinzător, când și când comentată de soția lui Titus Andronicus, personaj inventat de regizor spre a depune mărturie asupra adevărului celor întâmplate.

Rar mi-a fost dat să întâlnesc o asemenea consecvență stilistică și o densitate fascinantă a conflictului, realizată prin ritm, cuvânt, mimică, atitudine, gest, prin cromatica vestimentară și inserțiile sonore, toate acestea contribuind la obținerea unui efect emoțional adeseori seismic. Firește, succesul viziunii regizorale s-a bazat pe minunatele aptitudini interpretative ale trupei, în rândul căreia, pe genericul performanței colective, ne-au rămas în memorie energicele și impresionantele evoluții ale unor actori ca Junko Kurashina (*Tamora*), Kohki Ura (*Titus Andronicus*), Yoshiro Yamamoto (*Aaron*), Emi Yamaguchi (*Lavinia*), Kazuhiro Saiki (*Demetrius*), Yoshinobu Iwabuchi (*Chiron*) și nu numai aceștia. La peste un deceniu de la extraordinarul spectacol *Titus Andronicus* cu Ștefan Iordache în rolul titular, realizat la Naționalul craiovean sub bagheta lui Silviu Purcărete, care a ridicat sala în picioare la Stockholm, în Festivalul Convenției Teatrale Europene, am urmărit la Sibiu o peremptorie dovadă „japoneză” a căilor atât de diferite prin care textul shakespearian își poate afirma strălucirea și perenitatea impunând o poetică descifrare a atrocității, în fața publicului contemporan. Este și acesta un argument ce consfințește frumusețea teatrului și dreptul său la o nepieritoare tinerețe.

Compania Yamanote Jijosha (Japonia) – Titus Andronicus de William Shakespeare. Regia: Masahiro Yasuda. Lumini: Yuji Sekiguchi. Sunet: Kohei Saimi, Masako Watanabe și Yoko Takeuchi. Cu: Mayumi Mizuyori (Soția lui Titus Andronicus), Kohei Yamada (Saturninus), Takashi Nonoshita (Basslanus), Junko Kurashina (Tamora), Yoshiro Yamamoto (Aaron), Kazuhiro Saiki (Demetrius), Yoshinobu Iwabuchi (Chiron), Takashi Nonoshita (Emillus), Kohki Ura (Titus Andronicus), So Mimura (Marcus Andronicus), Takeshi Kawamura (Lucius), Hodaka Mitsui (Quintus), Mami Koshiya (Martius), Emi Yamaguchi (Lavinia), Marie Ueda (Lucius tânăr). Data reprezentației: 29 mai 2009.